

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra účetnictví a financí

Teze bakalářské práce

Analýza zdanění příjmů fyzických osob v České republice

Vypracovala: Aneta Holčíková

Vedoucí práce: Ing. Hana Hlaváčková

České Budějovice

2023

Klíčová slova: fyzická osoba, daň z příjmů, živnost, osoba samostatně výdělečně činná

Anotace: Bakalářská práce se zabývá analýzou zdanění příjmů osoby samostatně výdělečně činné na základě živnostenského oprávnění v oblasti těžby dříví. Práce se člení na dvě části, a sice teoretickou a praktickou. Cílem bakalářské práce je zhodnotit zdanění příjmů fyzických osob v České republice a navrhnout možná řešení na snížení daňové povinnosti pro vybranou osobu samostatně výdělečně činnou. V teoretické části je charakterizována fyzická osoba, živnost, příjmy fyzické osoby podle paragrafů a způsob jejich zdanění. Zmíněny jsou i změny v oblasti podnikání vytvořené na pomoc fyzickým a právnickým osobám za dobu covidovou. Dále v praktické části je použita metoda pozorovací a analýza. Metodou pozorovací dochází ke sběru dat v oblasti zdanění příjmů vybrané OSVČ za zdaňovací období roku 2006 až 2021, které jsou analyzovány v přehledně uspořádaných tabulkách a vyhodnocovány. Příjmy a výdaje se rozdělují na zahrnované do základu daně a neovlivňující základ daně. Posuzují se alternativy způsobu uplatňování výdajů. Výsledkem je zjištění, že v momentě, kdy OSVČ investuje vysokou částku do dlouhodobého hmotného majetku je pro ni výhodnější uplatnit výdaje na dosažení, zabezpečení a udržení příjmu, naopak v běžném období, kdy nedochází k větší investici, se vyplatí uplatňovat paušální výdaje. Závěrem jsou navrhovány možnosti na snížení daně z příjmů fyzických osob, kdy dochází k doporučení vybrané OSVČ snižovat základ daně o placené pojistné na soukromé životní pojištění a poskytnuté bezplatné plnění.

Úvod

V České republice musí každá fyzická a právnická osoba zdanit svůj příjem. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů upravuje daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob. Předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou příjmy podle § 6 až 10 tohoto zákona. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů nám říká, jaké příjmy jsou daňově uznatelné, neuznatelné a osvobozené od daně. Po zdlouhavém procesu zdanění příjmů vznikne fyzické osobě daňová povinnost, kterou si může snížit o slevy na dani. Uvedenou problematikou se zabývá tato bakalářská práce.

Přehled literatury

Fyzická osoba (FO) je právní pojem pro označení každé osoby, která vystupuje sama za sebe. V podnikání vystupuje fyzická osoba nejčastěji jako osoba samostatně výdělečně činná. Tím nejzásadnějším rozlišením mezi fyzickou a právnickou osobou je skutečnost, že fyzická osoba je člověk, zatímco právnická osoba je instituce, k dalším rozdílům řadíme procentní sazbu pro výpočet daně, způsob ručení a povinnost vedení účetnictví.

Příjmy fyzické osoby jsou jak peněžní, tak nepeněžní. Předmětem daně z příjmů fyzických osob podle paragrafů Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů jsou příjmy ze závislé činnosti (§6), příjmy ze samostatné činnosti (§7), příjmy z kapitálového majetku (§8), příjmy z nájmu (§9) a ostatní příjmy (§10). Mezi příjmy ze samostatné činnosti patří příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, příjmy ze živnostenského podnikání, příjmy z podnikání podle zvláštních předpisů (příjmy lékařů, advokátů, daňových poradců atd.) a další.

Podle Macháčka (2006, s. 38-40) osoba samostatně výdělečně činná má dvě možnosti, jak uplatnit výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů, buď poplatník vede daňovou evidenci, tedy musí uchovávat veškeré faktury a účtenky, anebo uplatňuje výdaje procentem (paušální výdaje). Výdaj (náklad) se stává daňově uznatelným, pokud ho zákon výslovně neoznačuje jako daňově neuznatelným a splňuje následující podmínky: souvislost s ekonomickou činností poplatníka; prokazatelnost pomocí smlouvy, faktury nebo účtenky; vedení záznamů podvojným účetnictvím či daňovou evidencí.

Základ daně lze snížit o odčitatelné položky (daňová ztráta, podpora výzkumu a vývoje, podpora odborného vzdělávání), a také o nezdanitelné části základu daně (například o příspěvek na soukromé životní pojištění, příspěvek na penzijní připojištění a dary). Vypočtená daň z příjmů může být snížena o slevy na dani, využívá se základní sleva na poplatníka, sleva na manžela (manželku), sleva na studenta, daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící s poplatníkem ve společné domácnosti dle § 35c Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, a mnoho dalších.

Významnými dopady změn, které byly vytvořeny státem na pomoc podnikatelům za dobu covidovou, je zrušení EET a silniční daně z osobního automobilu.

Cíl práce

Cílem bakalářské práce je analyzovat zdanění příjmů fyzické osoby v České republice jako osoby samostatně výdělečně činné na základě živnostenského oprávnění, zhodnotit výši zdanění a způsob výpočtu, a také uvážit možnosti snížení daňové povinnosti.

Metodika

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, a sice na teoretickou a praktickou. V teoretické části vycházejí všechny poznatky z odborné literatury, Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů a prověřených webových stránek. Na základě studia této literatury, která se zabývá problematikou zdanění příjmů fyzických osob, je využita metoda sběru dat. Teorie je navíc vysvětlena pomocí jednoduchých schémat, které jsou převzaty z odborné literatury.

V praktické části jsou použity metody pozorovací a analýza. Předmětem této části je zdanění příjmů fyzické osoby Radomíra Holčíka (IČO 6404031227), který vykonává volnou živnost na základě živnostenského oprávnění jako těžař dříví (dřevorubec). Nejdříve je charakterizována osoba samostatně výdělečně činná, tedy začátky podnikání, způsob vedení daňové evidence a popis práce. Metodou pozorovací dochází ke sběru dat v oblasti zdanění příjmů osoby samostatně výdělečně činné. Zkoumány jsou Přiznání k dani z příjmů fyzických osob, Přiznání k dani z přidané hodnoty, Kontrolní hlášení, Přiznání k dani silniční, přehledy o příjmech a výdajích ze samostatně výdělečné činnosti a úhrnu záloh na pojistné, evidence příjmů a výdajů. Veškeré informace a data poskytl sám podnikatel. Doplnující poznatky jsou čerpány ze Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Získaná data za zdaňovací období roku 2006 až 2021 jsou analyzována v přehledně uspořádaných tabulkách a vyhodnocována. Rozebírají se příjmy a výdaje, jejich daňová uznatelnost a změny hodnot v průběhu analyzovaného období. Rovněž jsou vysvětlovány i výpočty záloh na daň z příjmů fyzických osob, pojistné na zdravotní a sociální pojištění. Analyzuje se daň z příjmů fyzických osob a srovnává se její výše s daňovou povinností v průběhu let. Posuzují se alternativy způsobu uplatňování výdajů, a to výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu, výdaje procentem (paušální výdaje) a paušální daň. Navrhovány jsou také možnosti snížení daňové povinnosti.

Výsledky

Způsob uplatňování výdajů

Osoba samostatně výdělečně činná se na začátku svého podnikání může rozhodnout, zda uplatní výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu, výdaje procentem (paušální výdaje) nebo paušální daň. Pokud v průběhu podnikání zjistí, že by pro ni bylo výhodnější uplatňovat výdaje jiným způsobem než tím, který si zvolila na počátku, umožňuje Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v § 23 změnit způsob uplatňování výdajů OSVČ.

Následující tabulka obsahuje přehled uplatnění výdajů dvěma způsoby – výdaji vynaloženými na dosažení, zajištění a udržení příjmu, a výdaji procentem (živnost pana Radomíra Holčíka spadá do 60% sazby).

Tabulka 1 - Srovnání způsobu uplatňování výdajů

Rok	Výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu	Paušální výdaje (60 % z příjmů)
2021	3 226 297	2 001 011
2020	1 308 653	1 158 328
2019	738 079	892 133
2018	584 686	747 920
2017	278 106	622 445
2016	393 774	745 704
2015	312 917	711 607
2014	541 426	653 648
2013	471 419	644 084
2012	624 304	642 428
2011	553 583	712 549
2010	371 143	499 915
2009	404 655	669 370
2008	618 701	773 930
2007	612 935	790 741
2006	582 879	543 436

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky je zřejmé, že paušální výdaje převyšují výdaje na dosažení, zabezpečení a udržení příjmu, výjimkou jsou roky 2006, 2020 a 2021. Cílem fyzické i právnické osoby je dosáhnout nízkého základu daně, tedy daňové povinnosti. V momentě, kdy osoba samostatně výdělečně

činná investuje vysokou částku do dlouhodobého hmotného majetku je pro ni výhodnější uplatnit výdaje na dosažení, zabezpečení a udržení příjmu. V běžném období, kdy nedochází k větší investici, se vyplatí uplatňovat paušální výdaje.

Další možností pro OSVČ je paušální daň. V případě, že by se chtěl pan Holčík stát poplatníkem v paušálním režimu dle Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů § 2a, musel by především splňovat následující: příjmy za bezprostředně předcházející období nesmí přesáhnout limit 2 000 000 Kč, není plátcem DPH a podá správci daně oznámení o vstupu do paušálního režimu, ve kterém si zvolí pásmo paušálního režimu. Podle tohoto zákona a výše příjmů by spadal buď do pásma prvního (příjmy do částky 1 500 000 Kč, pokud alespoň u 75 % příjmů lze uplatnit paušální výdaje ve výši 80 % z příjmů nebo 60 % z příjmů) nebo druhého (příjmy do částky 2 000 000 Kč, pokud alespoň u 75 % příjmů lze uplatnit paušální výdaje ve výši 80 % z příjmů nebo 60 % z příjmů). Paušální daň není pro pana Holčíka výhodná, neboť pro jeho podnikání je důležité být plátcem DPH. Pokud jeho příjmy budou stále růst jako v posledních letech, nebude ani možné stát se poplatníkem v paušálním režimu.

Úspora na dani z příjmů

Existuje několik možností, jak snížit svou daňovou povinnost z příjmů. Cílem je dosahování takového základu daně (rozdíl mezi příjmy a výdaji) sníženého o nezdanitelné části základu daně, aby vypočtená 15 % daň po uplatnění slev na dani byla minimální. Jednou z možností, kterou lze využít při výpočtu daňové povinnosti u pana Radomíra Holčíka, je pojistné na soukromé životní pojištění. Toto zaplacené pojistné snižuje základ daně nejvýše do částky 24 000 Kč za zdaňovací období. Další nezdanitelnou částí základu daně je penzijní (důchodové) připojištění, přičemž placené pojistné také nesmí přesáhnout 24 000 Kč za zdaňovací období. Důchodové připojištění má své plusy i minusy. Výhodou je státní příspěvek a možnost si uhrazenými pojistnými snížit základ daně, avšak nevýhodou je dodatečné zdanění při jednorázovém výběru. V případě, že by pan Holčík odešel do dřívějšího důchodu, potřeboval by vybrat naspořené peníze z penzijního připojištění, a tedy by musel tuto částku dodatečně zdanit dle § 10 Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. A poslední mou navrhovanou alternativou pro snížení daňové povinnosti z příjmů je poskytnutí bezplatných plnění přesahujících 2 % ze základu daně nebo převyšující alespoň hodnotu 1 000 Kč.

Následující tabulka obsahuje vybrané řádky z Přiznání k dani z příjmů fyzických osob, ve kterých navrhuji možné úspory na dani z příjmů pro pana Radomíra Holčíka.

Tabulka 2 - Přiznání k dani z příjmů fyzických osob – návrh úspor na dani z příjmů

Číslo řádku	Název řádku	Bez snížení ZD	Snížení ZD o soukromé životní pojištění	Snížení ZD o nezdani- telné části základu daně
45	Základ daně po odečtení ztráty	700 000	700 000	700 000
46	Hodnota bezúplatného plnění – daru/darů			10 000
48	Penzijní připojištění, penzijní pojištění a doplňkové penzijní spoření			24 000
49	Soukromé životní pojištění		12 180	24 000
54	Úhrn nezdani- telných částí základu daně a položek odčitatelných od základu daně		12 180	58 000
55	Základ daně snížený o nezdani- telné části základu daně a položky odčitatelné od základu daně	700 000	687 820	642 000
56	Základ daně zaokrouhlený na celá sta Kč dolů	700 000	687 800	642 000
57	Daň podle § 16 zákona	105 000	103 170	96 300
60	Daň celkem zaokrouhlená na celé Kč nahoru	105 000	103 170	96 300
64	Základní sleva na poplatníka	30 840	30 840	30 840
71	Daň po uplatnění slev podle § 35, § 35a, § 35b a § 35ba zákona	74 160	72 330	65 460
74	Daň po uplatnění slevy podle § 35c zákona	74 160	72 330	65 460

Zdroj: vlastní zpracování

Výstup z tabulky: Cílem je porovnat hodnotu daně z příjmů při uplatnění či neuplatnění nezdani-
telných částí základu daně. Pro srovnání návrhů je stanovena stejná výše příjmů a výdajů,

a tedy i dílčího základu daně. V případě nevyužití nezdanitelných částí základu daně je vypočtená daň z příjmů samozřejmě nejvyšší. Pokud se uplatní zaplacené pojistné na soukromé životní pojištění, daňová povinnost je z navrhovaných alternativ druhá nejnižší. Pan Holčík si základ daně snižuje o pojistné na soukromé životní pojištění, ale svou platbu na toto pojistné by měl navýšit. Uplatnění více nezdanitelných částí základu daně je nejlepší možné řešení. Ve sloupci s názvem Snížení ZD o nezdanitelné části základu daně jsou použity nejvýše možné hodnoty, které zákon umožňuje pro uplatnění pojistného na penzijní připojištění a soukromé životní pojištění. Důchodové připojištění mě osobně přijde záludné, vzhledem k dodatečnému zdanění při předčasném výběru naspořené částky, proto zastávám názor pana Radomíra Holčíka neuplatňovat toto pojistné do nezdanitelných částí základu daně, přestože má na to nárok podle Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Hodnota bezúplatného plnění nemusí být při aplikování v praxi vysoká jako v návrhu, ale musí splňovat zákonem stanovený minimální limit. Pan Holčík přispívá peněžními prostředky na neziskovou organizaci Lékaři bez hranic, ale příspěvek nepřevyšuje částku 1 000 Kč, což by měl napravit.

Závěr

Cílem předkládané bakalářské práce je analýza zdanění příjmů osoby samostatně výdělečně činné v oblasti těžby dříví, zhodnocení výsledků a návrh možností na snížení daně z příjmů.

Na základě metody pozorovací, kdy jsou využity materiály poskytnuté vybranou osobou samostatně výdělečně činnou, bylo zjištěno, jaké příjmy a výdaje v oblasti těžby dříví se zahrnují do základu daně, a které jsou naopak nezdanitelnou částí základu daně. Díky délce analyzovaného období můžeme vidět změny ve zdanění příjmů fyzických osob. Příkladem je zahrnování sociálního, zdravotního a nemocenského pojištění do výdajů, které se do roku 2008 odečítaly od celkových příjmů, a tento rozdíl (základ daně) podléhal dani z příjmů, od této doby placené pojistné nepodléhá zdanění, což má značný vliv na výši daně z příjmů, u vybrané OSVČ to znamená snížení výdajů přibližně o 100 000 Kč.

Metodou analýzy došlo k posouzení uplatňování výdajů na dosažení, zabezpečení a udržení příjmů s paušálními výdaji. Výsledkem bylo zjištění, že v momentě, kdy osoba samostatně výdělečně činná investuje vysokou částku do dlouhodobého hmotného majetku je pro ni výhodnější uplatnit výdaje na dosažení, zabezpečení a udržení příjmu, naopak v běžném období, kdy nedochází k větší investici, se vyplatí uplatňovat paušální výdaje. Po zanalyzování nezdanitelných částí základu daně, bych doporučila vybrané osobě samostatně výdělečně činné snižovat základ daně o placené pojistné na soukromé životní pojištění a poskytnuté bezplatné plnění, přičemž částka obou nezdanitelných částí základu daně by se měla navýšit.

Seznam literatury použité v tezích

Kniha

Macháček, I. (2006). *Fyzické osoby a daň z příjmů*. Praha, Česko: Aspi.

Marková H. (2023). *Daňové zákony 2023, úplná znění platná k 1. 1. 2023*. Praha, Česko: Grada.

Webová stránka

Ministerstvo financí České republiky (2023). *Mfcr*. Dostupné 1. 3. 2023 z <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2023/k-pausalni-dani-se-nove-prihlasite-i-s-p-49902>

Poznámka: Plný seznam použité literatury je uveden v textu bakalářské práce.

Další bibliografické údaje

Type of thesis: bachelor

Author: Aneta HOLČÍKOVÁ

Academic Year: 2022/2023

Department: Department of Accounting and Finance, Faculty of Economics, University of South Bohemia in Ceske Budejovice, Czech Republic

Thesis supervisor: Ing. Hana HLAVÁČKOVÁ

Number of pages: 48

Language of thesis: CZ

Title of Thesis: Analysis of Personal Income Taxation in the Czech Republic

Annotation:

The bachelor thesis deals with the analysis of income taxation of self-employed persons on the basis of a trade licence in the field of timber harvesting. The thesis is divided into two parts, namely theoretical and practical. The aim of the bachelor thesis is to evaluate the taxation of personal income in the Czech Republic and to propose possible solutions to reduce the tax liability for a selected self-employed person. The theoretical part characterizes the natural person, the trade, the income of the natural person according to sections and the way of their taxation. The changes in the business sector created to help individuals and corporations during the covid period are also mentioned. Further in the practical part, the method of observation and analysis is used. The observational method is used to collect data in the field of income taxation of the selected self-employed persons for the taxation period 2006 to 2021, which are analysed in clearly arranged tables and evaluated. Income and expenditure are classified into those included in the tax base and those not affecting the tax base. Alternatives to the way in which expenditure is applied are assessed. As a result, it is found that when a self-employed person invests a large amount in fixed assets, it is more advantageous for him/her to apply expenses for the purpose of earning, securing and maintaining income, whereas in the current period, without major investment, it is worthwhile to apply flat-rate expenses. Finally, options for reducing personal income tax are proposed, with a recommendation that selected self-employed persons reduce the tax base by the premiums paid for private life insurance and the provided free benefits.

Key words: natural person, income tax, trade, self-employed person